

ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

**Матеріали всеукраїнської
науково-практичної конференції
«Сучасні виклики та
перспективи розвитку
економіки і бізнесу»
6 грудня 2023 р.**

Запоріжжя — 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ДМИТРА МОТОРНОГО**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ
ТА БІЗНЕСУ**

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

6 грудня 2023 р.

**Запоріжжя
2023**

УДК [33+65+338.48+339.9+355.018](043)

Т 13

Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки і бізнесу: зб. тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (6 грудня 2023 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя: ТДАТУ, 2023.

Збірник містить матеріали учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки і бізнесу». У тезах доповідей збірника висвітлено результати досліджень сучасних проблем та перспектив розвитку економіки, бізнесу та туризму в Україні, міжнародних економічних відносин, визначені аспекти сталого розвитку регіонів країни.

Матеріали збірника будуть корисними для викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів, фахівців, що працюють за зазначеними напрямками.

Матеріали публікуються в авторській редакції

ISBN

© Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного, 2023

Організаційний комітет конференції

Колокольчикова І. В. – голова організаційного комітету, д.е.н., професор, декан факультету економіки і бізнесу ТДАТУ

Коноваленко А. С. – заступник голови організаційного комітету, д.е.н., директор Науково-дослідного інституту соціально-економічного розвитку регіону ТДАТУ

Макаренко П. М. – член-кореспондент академії НААН України, д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавського державного аграрного університету

Болтянська Л. О. – к.е.н., доцент, завідувачка кафедри економіки і бізнесу ТДАТУ

Сиротюк Г. В. – к.е.н., доцент Львівського національного університету природокористування

Власюк Ю. О. – к.е.н, доцент ВСП Хмельницького політехнічного фахового коледжу Національного університету «Львівська політехніка»

Зміст

Секція 1.

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Болтянський Б. В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ	8
Василина О. Р., Лавецький І. О. ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО - НАЙБІЛЬШ ПЕРСПЕКТИВНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	10
Васильченко О. О. ВПЛИВ ФАКТОРІВ МАКРОСЕРЕДОВИЩА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ	12
Єрємін І.Л., Голуб Н.О. СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ	15
Нехай В. В., Іконніков Д. ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО МЕСЕНДЖЕРА	18
Русінова О.Г., Голуб Н.О. КАНАЛИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ, ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА	20
Салін С. В. ПЕРЕВАГИ БЛОКЧЕЙНУ В ЮРИДИЧНОМУ СЕКТОРІ	22
Селіванова Є.В., Голуб Н.В. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ ГРОМАДЯН У РАЗІ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ	24
Черевко Г. В. ВІЙНА В УКРАЇНІ: НАСЛІДКИ ДЛЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ	27
Яців С. Ф. ПРОБЛЕМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	29

Секція 2.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Братко В. М., Цвілий С. М. РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ТУРИЗМУ	32
Демко В. С. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ	34
Демко В. С., Попова А. Г. СВІТОВІ ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ В КУЛЬТУРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ	37
Жарченко В. Ю., Цвілий С. М. МОБІЛЬНІ ГІДІ У ЯКОСТІ ТРЕНДУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ	40
Зла Р. А., Демко В. С. РОЗВИТОК КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	43
Колокольчикова І.В., Лепетченко Д.М. ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	45
Кукіна Н. В., Душак А., Душак М. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ	47
Оболенцева Л. В., Діасамідзе М. М. ТУРИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ	49
Підлужна О. Б. ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	50
Пісецький М. М. РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ УКРАЇНИ У БЕЗПЕКОВОМУ КОНТЕКСТІ	52

Секція 3.**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Бандура І. І., Сокот О. Є. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ХЛІБО-БУЛОЧНИХ ВИРОБІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЇСТИВНИХ ГРИБІВ ТА ПРОДУКТІВ ЇХНЬОЇ ПЕРЕРОБКИ	57
Болтянська Л. О. ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	59
Власюк Ю. О. ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КАЙДЖЕН У ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	61
Єременко А.А., Голуб Н.О. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, НЕОБХІДНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	63
Завадських Г. М., Кукіна Г. В. ІНВЕСТИЦІЇ В АГРАРНИЙ СЕКТОР: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ	66
Завадських Г. М. ІМПАКТ-ІНВЕСТИЦІЇ І СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В СТВОРЕННІ СОЦІАЛЬНОГО ВПЛИВУ	68
Завадських Г. М., Ковнацька О. С. РЕЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	70
Зеленецька Д.О., Голуб Н.О. СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ ТА ЇЇ МІСЦЕ І РОЛЬ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ	72
Колач С. М., Періг Ю. А. НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	75
Коноваленко А.С. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	78
Красномовець В. А. ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	80
Кукіна Н. В., Петлюк Н. І. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОПОЗИЦІЇ СОНЯШНИКУ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	82
Лисак О. І. ДРОПШИПІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В ЕЛЕКТРОННІЙ ТОРГІВЛІ	84
Мельник О. В. МЕТАПРОСТІР ЯК ІННОВАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	87
Павлова М. Б. БІЗНЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	90
Прус Ю. О., Сафарова А. С. ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	91
Тебенко В. М. РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	93
Черевко І. В. ЗМІНИ КЛІМАТУ ЯК ЧИННИК ДИВЕРСИФІКАЦІЇ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	97

Секція 4.**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ**

Березівський З. П., Кривов'яза В. О. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ	100
---	-----

Козак В. М. СУТНІСНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНАЛЬНО-РЕСУРСНОЇ СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ В ЦИФРОВІЗОВАНІЙ ЕКОСИСТЕМІ	101
Красномовець В. А., Бойко Н. С. ВПЛИВ СТАНДАРТИЗАЦІЇ НА ЯКІСТЬ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ	104
Ортіна Г. В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЦЕ РЕАЛІЗАЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	106
Сиротюк Г. В. СУЧАСНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	108
Степанюк Р. С. ЧИННИКИ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	110

Секція 5.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Волкова О. В. МИТНИЙ КОНТРОЛЬ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ	115
Костякова А. А., Хома А. Р. СТРАТЕГІЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ МІЖ КРАЇНАМИ СВІТУ	118
Почерніна Н. В., Виноградова Д. В. ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	121
Почерніна Н. В., Муха В. М. ЗДОБУТКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ У РАКУРСІ МІЖНАРОДНИХ ІНДЕКСІВ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	124
Почерніна Н. В. ПЕРЕВАГИ У ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ ЯК ЗАСІБ ПОЛІТИКИ ВІДНОВЛЕННЯ РЕГІОНІВ	126
Савіцький А. В. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЕТАПНІСТЬ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	128

URL: https://desapublications.un.org/sites/default/files/publications/2022-09/_pdf (дата звернення 19.11.2023).

7.EUROPEAN E-COMMERCE REPORT 2022. URL: https://ecommerce-europe.eu/wp-content/uploads/2022/06/CMi2022_FullVersion_LIGHT_v2.pdf (дата звернення 19.11.2023).

ПЕРЕВАГИ У ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ ЯК ЗАСІБ ПОЛІТИКИ ВІДНОВЛЕННЯ РЕГІОНІВ

Почерніна Н. В.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри економіки і бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Боротьба України проти російської агресії змушує супроводжуватися значними втратами, в тому числі економічними, що актуалізує питання пошуку ресурсів для повоєнного відновлення. Важливим джерелом таких ресурсів для регіону може виступити зовнішня торгівля за умов реалізації ним виваженої політики щодо здобуття та утримання порівняльних переваг. Метою даного дослідження є оцінка зміни компаративних переваг регіонів України у зовнішній торгівлі товарами за період січня 2022 по вересень 2023 року. Методологічною основою дослідження виступає теорія виявлених порівняльних переваг на базі розрахунку індексу Балласа, широко використовувана у дослідженнях як іноземних, так і вітчизняних науковців. Серед різноманітних модифікацій індексу [1, с.79-82] автором була обрано варіант його розрахунку на основі лінійного логарифму, адаптованого в попередніх дослідженнях до рівня регіону окремо взятої країни [2, с. 209]. Перевагою даного варіанту є те, що він як відносний показник дає змогу оцінити відхилення індексу за два періоди незалежно від розміру початкових абсолютних даних. Вихідна інформація про обсяги експорту та імпорту товарів за регіонами України отримана з офіційного сайту Державної служби статистики [3].

Результати обрахунку індексу виявленої порівняльної переваги (RCA - Revealed Comparative Advantage) наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Індекс компаративних переваг регіонів України у зовнішній торгівлі товарами у 2022-2023 роках

	2022 рік	9 місяців 2023	Відхилення (+/-)
Вінницька	1,169253	1,061053	-0,1082
Волинська	-0,42107	-0,53995	-0,11889
Дніпропетровська	0,684021	0,603446	-0,08057
Донецька	0,94004	2,034812	1,094773
Житомирська	-0,29305	-0,23221	0,060838
Закарпатська	0,405673	0,604532	0,198859
Запорізька	1,079633	1,448075	0,368443
Івано–Франківська	0,360612	0,720725	0,360113
Київська	-0,32145	-0,40238	-0,08093
Кіровоградська	1,478147	1,643525	0,165378
Луганська	-0,12112	-1,44599	-1,32487
Львівська	-0,3518	-0,22485	0,126946
Миколаївська	1,031768	1,193277	0,161509

	2022 рік	9 місяців 2023	Відхилення (+/-)
Одеська	0,343662	0,351142	0,00748
Полтавська	0,666239	0,997175	0,330936
Рівненська	0,526169	0,314732	-0,21144
Сумська	0,442383	0,800587	0,358205
Тернопільська	0,633583	0,641899	0,008316
Харківська	-0,12821	-0,1133	0,014907
Херсонська	0,662047	2,638353	1,976305
Хмельницька	0,323212	0,686462	0,36325
Черкаська	0,982356	1,071228	0,088873
Чернівецька	-0,30344	-0,35208	-0,04863
Чернігівська	1,096014	1,497358	0,401345
м. Київ	-0,51786	-0,53107	-0,01321

Джерело: розраховано автором за матеріалами Державної служби статистики України [3].

За даними таблиці до ТОП-3 регіонів, які наростили компаративні переваги у зовнішній торгівлі товарами за аналізований період ввійшли Херсонська, Донецька та Чернігівська області. Найбільші втрати відносних переваг мала Луганська область.

Дані таблиці 1 дозволили сформуванню матрицю розподілу регіонів з урахуванням потенціалу використання здобутих переваг як джерела ресурсів для повоєнного відновлення, наведену у таблиці 2

Таблиця 2

Матриця розподілу регіонів України за потенціалом компаративних переваг у зовнішній торгівлі товарами у 2022-2023 роках

		володіння перевагами	
		+	-
зміни переваг	+	Донецька, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська	Житомирська, Львівська, Харківська
	-	Вінницька, Дніпропетровська, Рівненська	Волинська, Київська, Луганська, Чернівецька, м. Київ

Наведена матриця демонструє, що попри військовий стан чотирнадцять регіонів України змогли наростити порівняльні переваги у зовнішній торгівлі товарами. Отже, для них валютні надходження від експортних операцій можуть слугувати джерелом фінансових ресурсів для повоєнного відновлення. Тому основною ціллю їхньої регіональної політики у сфері зовнішньої торгівлі є просування експорту місцевої продукції.

Для регіонів, які у 2022 році не володіли компаративними перевагами, але змогли покращити свої конкурентні позиції за 9 місяців 2023 року (Житомирська, Львівська та Харківська області) основним завданням економічної політики є сприяння нарощуванню виробничого потенціалу експортної продукції та розвиток інфраструктури ЗЕД.

Для регіонів, які за наявності переваг частково поступилися конкурентним статусом, необхідно координувати цільові орієнтири економічної політики на основі аналізу причин, що спровокували такі зміни. Так, для Дніпропетровської області втрата конкурентних переваг обумовлена суттєвим скороченням експорту (з 6250833,1 тис. дол. у 2022 році до 3610917,8 тис.

дол. США за 9 місяців 2023 р.). Отже, для неї пріоритетами економічної політики має стати структурна перебудова регіональної економіки задля підтримки галузей-«локомотивів розвитку». Для Вінницької та Рівненської областей, в яких експорт скорочувався, а імпорт зростав, важливим є також оптимізація імпорتنих поставок та запровадження стратегії імпортозаміщення у виробництві.

Для п'яти регіонів, які не здобули відносних переваг у 2022 році та погіршили своє конкурентне становище у 2023 році, виклики для регіональної економічної політики є більш глобальними, оскільки вони не можуть розглядати зовнішню торгівлю як надійне джерело фінансових надходжень для повоєнного відновлення. Отже, для них важливим завданням є мобілізація внутрішніх ресурсів. Крім того, актуальним є доопрацювання стратегій розвитку регіону з метою створення передумов для нарощування власних експортних можливостей.

Проведений аналіз дозволив виявити регіональні відмінності у здобутті відносних порівняльних переваг у зовнішній торгівлі товарами за період з січня 2022 по вересень 2023 року. Сформована матриця розподілу регіонів України дала можливість конкретизувати цілі економічної політики мезорівня в контексті можливості використовувати компаративні переваги регіону як джерело надходжень коштів для повоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Білоган О. І. Оптимізація структури зовнішньої торгівлі країн Центральної та Східної Європи: дис. кандидата економ. наук : 08.00.02. Львів, 2015. 221 с.
2. Почерніна Н. В. Оцінка порівняльних переваг Запорізької області у зовнішній торгівлі. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2017. № 2(34). С. 208-215
3. Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами / Державна служба статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 28.11.2023)

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЕТАПНІСТЬ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Савіцький А. В.

*доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри менеджменту Хмельницького політехнічного фахового коледжу
Національного університету «Львівська політехніка»*

Сучасна ситуація економічної системи України ставить нові виклики та перешкоди перед вітчизняними промисловими підприємствами, а особливо тоді коли порушена рівновага їх виробничих процесів через військові дії, які спричинені збройною агресією зі сторони російської федерації. Вітчизняні виробники намагаються дедалі більше співпрацювати із закордонними контрагентами, розширювати відповідні ринки збуту та покладатись на можливості, які створенні членами Європейського Союзу (ЄС).

За таких умов, поточна та короткострокова перспектива виживання і формування прибутковості українських суб'єктів господарювання, в повній мірі, залежить від частки їх інтегрованості до структур європейських ринків та є похідним елементом забезпечення виконання усіх зобов'язань, які передбачені в рамках поглибленої Угоди про Зону вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Разом з тим, слід зазначити, що формування достатнього рівня прибутковості на основі активізації ЗЕД, і експортоорієнтованості зокрема, вимагає впровадження ряду важливих управлінських заходів щодо організації та активізації усєї виробничої структури підприємства,